

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

6 juni 2001

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Johan Weyts, Stefaan Platteau, Herman De Reuse en Lucien Suykens,
mevrouw Ann De Martelaer en de heer Chris Vandenbroeke –**

betreffende de drinkwatervoorziening in Vlaanderen

TEKST AANGENOMEN DOOR DE PLENAIRE VERGADERING

Zie :

669 (2000-2001)

- Nr. 1 : Voorstel van resolutie
- Nr. 2 : Verslag

Het Vlaams Parlement,

– overwegende dat :

- 1° de drinkwatervoorziening een versnipperd bevoegdheidsdomein is wat zich onder meer uit in een bedrijfseconomische en organisatorische verscheidenheid die de inzameling van uniforme gegevens en dus ook een adequate beleidsreactie bemoeilijkt ;
- 2° er inzake drinkwater een gestaag toenemende spanning tussen vraag en aanbod is ;
- 3° de kosten van de drinkwatermaatschappijen en de watertarieven sterk blijven stijgen ;
- 4° de Vlaamse regering in diverse documenten de volgende (strategische) beleidsdoelstellingen inzake drinkwatervoorziening heeft geformuleerd :
 - a) het in voldoende mate leveren aan de verbruikers in de huishoudens, landbouw, industrie en andere sectoren van water van behoorlijke kwaliteit ;
 - b) het voorzien van water ook aan gezinnen met lage inkomens ;
 - c) het voorkomen van misbruik van het aanbodmonopolie door prijzencontrole (een federale bevoegdheid) ;
 - d) het beschermen van de capaciteit van de waterkringloop met het oog op de hernieuwing en de handhaving van grond- en oppervlaktereserves ;
 - e) het verminderen van de afhankelijkheid van andere landen en regio's.

– stelt vast dat :

- 1° inzake de zeggenschap over het drinkwater de levensnoodzakelijkheid van het drinkwater er historisch heeft toe geleid dat deze sector tot op heden wettelijk verankerd is gebleven in de gemeentelijke autonomie, ook na de regionalisering van het beleidsdomein. Dit heeft geleid tot een versnippering van het Vlaamse drinkwaterlandschap. Dat de prijszetting van het leidingwater een federale materie is, heeft deze versnippering nog versterkt ;

2° inzake de spanning tussen vraag en aanbod zonder corrigerende maatregelen een verdere stijging van de vraag naar drinkwater waarschijnlijk is. Deze vaststelling moet echter gerelativeerd worden bij gebrek aan kennis over het gebruik per doelgroep. De aldus toenemende spanning tussen vraag en aanbod zal in de toekomst wellicht leiden tot een doorverrekening van de verhoogde zeldzaamheidswaarde van drinkwater in de prijs ;

3° inzake de afhankelijkheid van andere regio's en staten Vlaanderen inzake drinkwatervoorziening nog steeds afhankelijk is van Wallonië – en in mindere mate – van Nederland. Vlaanderen koopt ongeveer een zesde van zijn totale drinkwaterverbruik aan of produceert het buiten Vlaanderen. Vlaanderen kan bijgevolg op dit moment niet autonoom de kostprijs van het drinkwater bepalen ;

4° inzake technologieontwikkeling :

- a) technologische innovaties als nieuwe irrigatietechnieken in de landbouw, industriële waterrecyclage of waterbesparende sanitaire technieken voor huishoudens, de inspanning tussen drinkwatervraag en -aanbod kunnen verminderen ;
- b) door verschillende actoren sensibiliseringsacties tot zuinig waterverbruik zijn genomen ;
- c) in Vlaanderen te weinig gegevens voorhanden zijn voor een degelijke evaluatie van de eventuele impact van technologievernieuwingen op drinkwatervraag en -aanbod ;
- d) de acties voor technologische acties in huishoudelijk waterverbruik te weinig coherent en consistent zijn ;
- e) bepaalde lokale overheden een aanmoedigingsbeleid voor de installatie van regenwaterputten hebben uitgewerkt ;

5° inzake interne versnippering, niettegenstaande de vier grootste drinkwatermaatschappijen instaan voor 85 % van de totale productie en distributie van drinkwater, de huidige versnippering van de drinkwatersector de totstandkoming van schaalvoordelen bemoeilijkt en hoge gemiddelde kosten impliceert.

Deze versnippering reduceert ook de slagkracht van de sector bij het aangaan van toekomstige grote uitdagingen : de stijgende spanning tussen vraag en aanbod, noodzakelijke investeringen, de sensibilisering van de verbruikers over toenemende waterschaarste en dergelijke.

- 6° inzake kostenelementen en bijhorende financieringsproblematiek uit een beperkte financiële analyse van de vier grootste Vlaamse drinkwatermaatschappijen blijkt dat de winst sinds 1992, met uitzondering van 1997, stelselmatig is gedaald. De bedrijfskosten lagen in 1996 dan weer 25 % hoger dan in 1992. Bovendien zal de vervanging van de loden pijpleidingen overeenkomstig de herziening van de Europese drinkwaterlijn in Vlaanderen tussen de 8,2 en 16 miljard frank kosten. Indachtig het Europese principe van de volledige kostenterugwinning langs heffingen of de waterprijs, bevat de Vlaamse drinkwaterfactuur vanaf 2002 ook de afvalwaterheffing.

De aldus stijgende drinkwaterfactuur zal naargelang de kostenelementen worden doorgerekend aan de verbruiker of afgewenteld op de overheid. Kostenbeheersing en de eliminatie van kosteninefficiënties zijn dan ook primordiaal.

Het is in de huidige stand van zaken onmogelijk een verantwoorde kostenvergelijking tussen de drinkwatermaatschappijen uit te voeren en aan maatstafconcurrentie te doen.

De Vlaamse overheid heeft de financiering van de drinkwatersector stelselmatig afgebouwd, overeenkomstig de Europese regelgeving. Als het Gewest dit budgettair afbouwbeleid handhaaft, zullen de drinkwatermaatschappijen noodzakelijke investeringen in hun eigen zorgingsgebied (bv. de vervanging van loden leidingen) of ruimer (bijvoorbeeld groter waterbouwkundige werken) gedeeltelijk moeten uitstellen of zelf financieren. Bij gebrek aan alternatieve financieringsmiddelen zullen zij deze bijkomende kosten wellicht doorrekenen aan de verbruiker.

Doordat de drinkwatermaatschappijen verschillende waarderingsregels hanteren, resulterend in een verschillend resultaatbepaling, wordt een uniforme financiële informatievergaring nog verder bemoeilijkt ;

- 7° inzake de oplopende drinkwaterfactuur de watertarieven van de vier grootste drinkwatermaatschappijen in de periode van 1988 tot 1997 met minimaal 42 % en maximaal 157 % stegen, terwijl de algemene index van de consumptieprijzen in diezelfde periode met slechts 26 % steeg. De grootste stijging deed zich voor in 1997, toen deze tarieven (inclusief de vaste vergoeding) voor een jaarlijks verbruik van 120 m³ ten opzichte van het vorig jaar met minimaal 28 % en maximaal 93 % stegen. Sinds 1997 kregen gezinnen 15 m³ drinkwater per persoon gratis. De praktische invoering van deze gratis levering heeft de drinkwatermaatschappijen inspanningen gekost en de watertarieven zijn meer gestegen dan initieel geraamd. Volgens een studie van het Nationaal Utility Service in 1997 heeft België uiteindelijk een van de hoogste watertarieven.

Er bestaan niet alleen tariefverschillen tussen de drinkwatermaatschappijen, maar ook binnen eenzelfde maatschappij, naargelang het gebied dat zij bedient. Wel tekent zich een tendens af naar uniformisering van de tarieven en de tariefstructuur.

Prijsverschillen zijn enkel gerechtvaardigd wegen kostenverschillen die niet met verschillen in efficiëntie te maken hebben, zoals de kwaliteit van het ruw water, het percentage oppervlakte- en grondwater, transport- en distributiekosten en schaafeffecten. In de huidige situatie is het niet mogelijk na te gaan of verantwoorde kostenverschillen dan wel kosteninefficiënties de hoogte van de verschillen in watertarieven veroorzaken.

De huidige watertarieven zullen in de toekomst waarschijnlijk nog stijgen.

Bovendien beperkt de institutionele context van bevoegdheidsspreiding het actieveld van de Vlaamse centrale overheid inzake watertarieven. Enerzijds bepalen de lokale entiteiten (gemeenten en intercommunales) of de VMW de prijs, anderzijds is het prijsbeleid een federale materie. Prijsverhogingen vereisen de goedkeuring van de prijzencommissie van het federale Ministerie van Economische Zaken. De goedkeuringsprocedure is wegens de monopolistische aard van het product drinkwater vanuit economisch standpunt maatschappelijk aanvaardbaar, aangezien zij een prijs- en inflatieremmend effect heeft. De verhogingen van de watertarieven

in 1997 toont evenwel de nood tot evaluatie van dit federale prijzensysteem.

– beveelt aan :

1° inzake de zeggenschap over het drinkwater :

- 1) dat de Vlaamse regering haar doelstellingen zou realiseren door de creatie van overlegstructuren waarin zij met de andere drinkwateractoren zetelt ;
- 2) een beleid te voeren dat erop gericht is de prijszetting van het leidingwater te regionaliseren ;

2° inzake de spanning tussen vraag en aanbod :

- 1) de beleidsvoorbereiding van de drinkwatervoorzieningsacties te optimaliseren door prioriteit te verlenen aan de uniforme en duidelijke kwantitatieve en kwalitatieve informatiegaring over vraag en aanbod, op grond waarvan een strategisch plan kan worden opgesteld en effectieve beleidsmaatregelen kunnen worden genomen en uitgevoerd. In concreto dient de Vlaamse overheid dus voor alles werk te maken van een leidingwaterdatabank, die moet uitgroeien tot een volwaardig informatiesysteem dat op termijn alle data bevat, nodig voor de opvolging van de beleidsindicatoren inzake duurzaam watergebruik ;
- 2) dat bovendien om de drinkwatervoorziening in Vlaanderen voor de toekomst te bewaren :

a) volgende beleidsmaatregelen aan de vraagzijde dienen te worden genomen :

- het opleggen van optimale aanwending van water en het treffen van voorzieningen voor het bedrijfsleven (bijvoorbeeld grondwaterwinning voor laagkwalitatieve doeleinden ontmoedigen) ;
- het beschikbaar maken van alternatieve bronnen (bijvoorbeeld industrieel water in plaats van hoogkwalitatief drinkwater) ;

– het uitbouwen van een geïntegreerd, efficiënt en coherent vergunningsbeleid voor grondwater ;

– het bevorderen van kennisoverdracht door de Vlaamse overheid inzake de aanwending van water ;

– het bereiken van integraal waterbeleid langs doelgroepenoverleg ;

– het sterker aanmoedigen van duurzaam watergebruik ;

b) de volgende beleidsmaatregelen aan de aanbodzijde dienen te worden genomen :

– het verder uitbouwen van spaarbekkens als middel tot aanbodverhoging van oppervlaktewater en instrument van onafhankelijkheid ten opzichte van andere regio's en staten ;

– het vooral opvangen van de toename van de drinkwatervraag met oppervlaktewater en het grondwater als buffercapaciteit te beschouwen ;

– het ter beschikking stellen van informatie over het aspect water bij de inplanting van nieuwe industriegebieden (bijvoorbeeld bij bouwvergunningen) ;

– het tegengaan van verdroging door effectgerichte en brongerichte maatregelen ;

– het aanmoedigen van kunstmatige infiltratietechnieken.

3° inzake de afhankelijkheid van andere regio's en staten :

a) dat de Vlaamse overheid de zelfvoorziening met betrekking tot zijn drinkwaterbehoeften in kaart brengt. De Vlaamse overheid dient deze behoefte vervolgens in overleg met de diverse actoren te vertalen in beslissingen over het beheer en de financiering van de grote waterbouwkundige werken ;

b) samenwerkingsverbanden uit te bouwen om de ongelijke spreiding van het be-

schikbare water in Vlaanderen te effenen ;

4° inzake technologieontwikkeling :

- a) dat de Vlaamse overheid zou streven naar een duurzaam en spaarzaam gebruik van het water door de bedrijven. Middels een dubbel circuit zouden regenwater, ongezuiverd oppervlaktewater en – vooral – gerecycleerd afvalwater in industriële processen, grondwater en leidingwater kunnen vervangen ;
- b) dat de acties voor technologische innovaties in huishoudelijk waterverbruik een groter effect zouden bekomen door een betere coördinatie vanuit een consistente milieu-beleidsvisie. Het gebruik van een dubbel circuit zal voor huishoudelijk waterverbruik gestimuleerd moeten worden ;

5° inzake interne versnippering dat de Vlaamse drinkwatersector wordt gerationaliseerd qua rapportering, opdat de kostenefficiëntie van de diverse drinkwatermaatschappijen meetbaar en vergelijkbaar wordt en de operationele en financiële slagkracht verhoogt ;

6° inzake kostenelementen en bijhorende financieringsproblematiek dat, wegens de stijgende kosten, een onderzoek naar inefficiënties zich opdringt. Het aangekondigde ontwerp van drinkwaterdecreet dient niet alleen een transparante kostenstructuur te beogen maar ook een beheersing van de kosteninefficiënties.

Het financieringsprobleem inzake de uitvoering van vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen moet worden opgelost. Noodzakelijke toekomstgerichte investeringen dienen doorgevoerd te worden ;

7° inzake de oplopende drinkwaterfactuur dat een eenvormige rapportering over kostprijsstructuren en -factoren noodzakelijk is om op objectieve wijze tariefverschillen te kunnen evalueren. Daartoe dienen de centrale overheid en de drinkwatermaatschappijen eerst gestructureerd rapporteringslijnen uit te bouwen.

Op voorwaarde dat een uniforme rapportering over kosten en opbrengsten bestaat, kan actie 65 (tariefstructuren en tarieven voor

drinkwater aanpassen) van het milieuprogramma 1999 bijgestuurd worden in de richting van een uniformering van tariefverschillen en – structuren en instandhouding van alleen objectief verantwoorde verschillen.

Prijsverhogingen moeten niet alleen toenemende kosten opvangen, maar ook gedragsregulerend werken. In dit opzicht moet de overheid haar inspanningen voor sensibilisering van de verbruiker intensifiëren : enerzijds dient zij de noodzakelijke prijsverhogingen uit te leggen, anderzijds aan te dringen op een duurzamer drinkwaterverbruik.